

Hankkeen perustelut pääpiirteittäin

Yleiskuvaus

Karjalan Kultalinjaan lasketaan kuuluvaksi useita Ilomantsin kunnassa Hattuvaaran alueella sijaitsevia kultaesiintymiä. Hakijayhtiöllä on alueella toiminnassa Pampalon kultakaivos. Karjalan Kultalinjaa käsittävän toiminnan hakijayhtiö on suunnitellut ajoittuvan vuosille 2012-2020. Toiminta käsittää useiden eri avolouhosten esivalmistelun, varsinaisen louhinnan ja tuotannon sekä alueiden jälkihoitoon ja maisemointiin liittyvän toiminnan.

Kuittilan avolouhoksen vuosittaiseksi malmin louhinnaksi on suunniteltu noin 100 000 t. Kolmen toimintavuoden aikana kultamalmia tullaan louhimaan 275 000 t ja sivukiveä kaikkiaan noin 470 000 t. Avolouhoksen pinta-ala tulee olemaan noin 11,8 ha ja lopullinen syvyys 75 m.

Kuittilan malmista tullaan tekemään rikastuskokeita, jotta saadaan selville kannattaako Kuittilan malmi rikastaa kampanja-ajona vai sekoittaa Pampalon malmiin parhaan rikastustuloksen saamiseksi.

Geologiset tutkimukset ja alueen geologia

Aluetta on aluksi tutkinut Geologian tutkimuskeskus. Kohteessa tehtiin lohkare-etsintää ja kallioperäkartoitusta. Kuittila oli ensimmäinen Hatun liuskejakson kulta-aiheista, jota aloitettiin tutkimaan alueen kultapotentialin vuoksi. GTK teki Kuittilaan syväkairausta yhteispituudeltaan 2727 m. Vuonna 2007 Endomines Oy kairasi Kuittilaan kaikkiaan 641 m.

Geologisesti Kuittilan esiintymä kuuluu Ilomantsin vihreäkivivyöhykkeen Hatun liuskejaksoon. Kuittilan kultaesiintymä liittyy Kuittilan tonaliittiin ja sijaitsee lähellä tonaliitin länsipuolen muuttuneita liuskeita. Muuttuminen liuskeksenoliitteja sisältävässä Kuittilan tonaliitissa ei ole niin läpikotaista kuin liuskeissa, vaan se on keskittynyt lähinnä hiertovyöhykkeisiin, jotka ovat serisiittytyneet, kvartsiutuneet ja karbonaattiutuneet.

Kuittilan malmin päämalmimineraalit ovat rikkikiisu ja magneettikiisu, joihin kulta on sitoutuneena telluridien ohella. Kulta esiintyy pieniä määriä elektrumissa ja tellurideissa sekä vähäisemmässä määrin myös lyijyhohteen, kvartsin, muskoviitin ja biotiitin yhteydessä. Muita Kuittilan malmissa esiintyviä mineraaleja ovat kvartsi, albiitti, kalimaasälpä, kiilteet, granaatti, kalsiitti, kloriitti, scheeliitti, titaniitti ja turmaliini.

Mineraalivarannot

Kuittilan esiintymästä ei ole tehty JORC-koodin mukaista mineraalivarantoarviota. Arvio perustuu GTK:n tekemiin tutkimuksiin. Arvion mukaan kokonaismineraalivaranto on noin 275 000 t kultapitoisuudella 2,6 g/t.

Alueen käyttö

Kaivospiirin kokoon ja muotoon vaikuttavat seikat koostuvat seuraavista alueelle suunnitelluista toiminnoista:

- avolouhos, noin 11,8 ha
- sivukivien läjitys, noin 13,7 ha
- malmin varastoalue, noin 2,6 ha
- irtomaiden läjitysalue, noin 3,3 ha
- selkeytysallas, noin 12,4 ha
- sosiaalityöt, varastointi, huoltotilat ja polttoaineen säilytys, noin 4,6 ha
- räjähdysainevarasto, noin 0,9 ha

Kaivoksen toimintojen sijoittuminen on esitetty liitteessä olevassa kaivospiiri- ja käyttösuunnitelmakartassa.

Alueen toiminnot

Maanpoisto

Irtomaa-aineksesta rakennetaan meluvalli louhoksen ja lähikiinteistöjen väliin. Toiminnan loputtua irtomaa käytetään maisemointiin.

Louhinta

Malmin louhinta suoritetaan 3 vuoden aikana. Avolouhinnassa käytetään perinteistä pengerlouhintaa.

Vesien käytön suunnitelma

Avolouhokseen kertyy sadevettä sekä louhosalueen pinta- ja pohjavettä.

Avolouhoksesta kuivatusvedet johdetaan selkeytysaltaan kautta syvennettyä metsäojaa pitkin alueen eteläpuolella olevalle kosteikolle, josta vesi virtaa noin kaksi kilometriä suo-ojaverkostoa pitkin Mustajokeen. Mustajoesta vedet purkautuvat Viinivaaran kohdalla Nuorajärveen.

Toiminnan aiheuttamat ympäristövaikutukset

Kuittilan kaivoshankkeen tarkemmat vaikutukset ympäristöön on selvitetty Karjalan Kultalinjan YVA-menettelyssä.

Käyttösuunnitelma

Hakija on hakemuksessaan kuvannut seuraavat toiminnot:

1. Päätoimintojen sijoittaminen
2. Tuotantomenetelmät, sivukivi ja pintamaat
3. Vesien hallinta, tiet, liikenne ja maankäyttö
4. Selvitys vaikutuksesta ympäristöön

Selvitys tutkimustöistä ja niiden tuloksista

Kaivospiirihakemuksessa on esitetty riittävät selvitykset siitä, että haetulla alueella on kaivoskivennäisiä niin runsaasti ja siinä muodossa, että esiintymää voidaan hyödyntää. Hakijan selvitykset tutkimustöistä:

1. Alueen tutkimushistoria
2. Alueen ja esiintymän geologia
3. Suoritetut geotieteelliset tutkimukset
4. Mineraalivarantoarvio
5. Kassavirta-laskelmat

Hakemuksen johdosta annetut lausunnot

Ilomantsin kunta

Ilomantsin kunnanhallituksen lausunnon mukaan esteitä kaivospiiriin määrittämiseksi ei ole.

Pohjois-Karjalan ELY-keskus

"Lausunnon mukaan haettava kaivospiirialue ei sijaitse:

- Natura 2000 verkoston alueella
- luonnonsuojelualueella
- perusteilla olevalla luonnonsuojelualueella
- suojeluohjelma-alueella
- muulla suojelualueella
- pohjavesialueella

eikä alueella ole tiedossa olevia:

- uhanalaisten eliölajien esiintymispaikkoja tai
- uhanalaisten luontotyyppien esiintymispaikkoja

Lähin luonnonsuojelualue, Ölkönahon luonnonsuojelualue (YSA207096), Pohjois-Karjalan ELY-keskuksen päätös 22.8.2012 Dnro POKELY/271/07.01/2012) sijaitsee vain noin 600 metrin päässä Kuittilan kaivosalueen rajasta. Alueella on vanhaa kangasmetsää sekä luonnontilaista puronvarsikorpea (rauhoituspäätös/kartta liitetty Pohjois-Karjalan ELY-keskuksen lausuntoon). Luonnonsuojelualueen rauhoituspäätöksessä on lueteltu alueella kielletyt ja sallitut toimenpiteet. Luonnonsuojelualueen luontoarvojen säilymistä ei saa vaarantaa myöskään suojelualueen ulkopuolisin toimin.

Pohjois-Karjalan ELY-keskuksen päätöksen 31.5.2011 (POKELY/4/07.04/2011) mukaan Endominen Oy:n Hattuvaaran ympäristön malmiesiintymien ml. Kuittila, hyödyntämiseen sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annettua lakia".

Karjalan kultalinjan ympäristövaikutusten arviointiselostus on valmistunut 21.5.2013 ja se on kaivosviranomaisen käytössä. Arviointiselostus ja yhteysviranomaisen siitä antama lausunto tulee liittää aikanaan hankkeen lupahakemusasiakirjoihin, todetaan Pohjois-Karjalan ELY-keskuksen lausunnossa. Lausunnossa todetaan vielä, että kaivoslainmukaisista päätöksistä on kaivoslain 56 §:n mukaisesti käytävä ilmi, miten YVA-lain mukainen arviointi on otettu huomioon lupaharkinnassa.

Annetut mielipiteet

Mielipide 1

Mielipiteen mukaan avolouhos tulisi sijoittumaan 100 metrin päähän asutusta talosta. Tämän johdosta haittoja asumiseen syntyy pölystä, louhinnan tärinöistä, kotieläinten häiriintymisestä ja liikenteestä. Mielipiteessä todetaan käyttöveden lähdekaivon sijaitsevan keskellä suunniteltua louhosta.

Mielipiteessä todetaan lopuksi, että Endominesin tulee korvata vastaavanlainen asuinpaikka, ellei asuminen avolouhoksen vieressä onnistu.

Hakijan vastine

Pohjois-Karjalan ELY-keskus ja Ilomantsin kunta

Hakijalla ei ole huomauttamista lausunnoista.

Mielipide 1

Endomines Oy on tietoinen tilanteesta. Mielipiteet ja huolenaiheet otetaan huomioon toimintaa suunniteltaessa, todetaan hakijan vastineessa.

Kaivosviranomaisen antamat lupamääräykset

Lupamääräys 1

Hakijayhtiön on ennen kaivoksen rakentamistoimenpiteiden aloittamista tiedotettava hyvissä ajoin suunnitelluista toimenpiteistä Pohjois-Karjalan ELY-keskukselle sen varmistamiseksi, ettei toimenpiteistä aiheudu sellaisia vaikutuksia, jotka olisivat kiellettyjä luonnonsuojelulain (1096/1996) nojalla.

Lupamääräys 2

a) Kaivosviranomainen tulee kaivosoikeutta koskevassa ilmoituksessa (kaivoskirjassa) määräämään, että kaivosoikeuden haltijan tulee ryhtyä kaivostyöhön tai muuhun sellaiseen esiintymän luonteen edellyttämään työhön, joka osoittaa hänen vakavasti pyrkivän kaivospiirissä varsinaiseen kaivostyöhön, kymmenen (10) vuoden pituisen määräajan kuluessa kaivospiirin määräämisestä lukien uhalla, että kaivosoikeus voidaan kaivoslain 50 §:n mukaisessa menettelyssä julistaa menetetyksi.

b) Kaivosoikeuden haltijan tulee kaivosasetuksen (663/1965) 22 §:n mukaisesti ilmoittaa kaivostyön aloittamisesta kaivosviranomaiselle.

c) Kaivospiirimääräyksen perusteella suoritettavaan kaivospiiritoimitukseen sovelletaan, mitä kumottavan lain 27-38 §:ssä säädetään. Kumottavan lain nojalla annettu kaivosoikeus jää voimaan kaivospiirimääräyksessä ja kaivoskirjassa mainituilla ehdoilla. Kaivosoikeuteen sovelletaan edelleen, mitä kumottavan lain 44 ja 45 §:ssä säädetään, sekä kaivospiiriin ja sen apualueeseen, mitä kumottavan lain 22 §:ssä säädetään. Kaivospiirimaksun vuotuinen suuruus on 50 euroa hehtaarilta. Jos kaivosmineraalin taloudelliseen arvoon vaikuttavat perusteet ovat oleellisesti muuttuneet, asianosaisella on oikeus vaatia kaivosviranomaista tarkistamaan kaivosoikeudesta kalenterivuodelta maksetun louhimismaksun suuruus. Kaivosviranomaisen on tällöin otettava huomioon kaivosmineraalien taloudelliseen arvoon vaikuttavat perusteet ja asianosaisten asiassa tekemä sopimus.

Lupamääräys 3

Kaivosoikeuden nojalla tapahtuvaan toimintaan sovelletaan lisäksi vastaavasti, mitä kaivoslain (621/2011) 6, 17, 18, 68, 69, 70, 72, 73, 74, 97, 101 §:ssä sekä 11, 13 ja 15 luvuissa säädetään.

Lupamääräys 4

Kaivosoikeuden nojalla tapahtuvaan toimintaan sovelletaan lisäksi vastaavasti, mitä kaivoslain (621/2011) 171 ja 172 §:ssä säädetään.

Tiedoksi kaivospiiriä koskevista myöhemmin annettavista määräyksistä

Vakuuden asettaminen kaivoslain (621/2011) 181 §:n siirtymäsäännöksen mukaisesti

Kaivoslain (621/2011) 108-111 §:ien mukaan kaivosviranomaisen on viimeistään kolmen vuoden kuluttua tämän lain voimaantulosta määrättävä vakuuden laji ja suuruus sekä annettava kaivosoikeuden haltijalle enintään vuoden pituinen määräaika vakuuden asettamiselle.

Vakuus asetetaan kaivostoiminnan lopettamis- ja jälkitoimenpiteiden suorittamista varten. Kaivoslain mukainen vakuus liittyy yleisesti maisemoinnin ja kunnostamisen turvaamiseen sekä kaivosturvallisuuden varmistamiseen. Tässä ei siis ole kyse ympäristönsuojelulain mukaisesta vakuudesta, joka koskee kaivoksen

jätealueiden hoitoa.

Vakuuden suuruuden arvioimisen kannalta olennaiset säännökset ovat kaivoslain (621/2011) 143, 144 ja 150 §:t. Vakuutta arvioitaessa on otettava huomioon, että lopettamis- ja jälkitoimenpiteiden lopulliset kustannukset konkretisoituvat vasta kaivostoiminnan loppumisen yhteydessä.

Annettavat määräykset kaivoslain (621/2011) 181 §:n siirtymäsäännöksiin mukaisesti

Kaivosviranomaisen on myös viimeistään kolmen vuoden kuluttua tämän lain voimaantulosta annettava kaivosoikeuden haltijalle yleisten ja yksityisten etujen kannalta tarpeelliset määräykset noudattaen vastaavasti, mitä tämän lain 52 §:n 3 momentissa ja 125 §:ssä säädetään, sekä asetettava määräysten tarkistusväli noudattaen, mitä tarkistusvälin asettamisesta tämän lain 62 §:n 2 momentissa ja 127 §:n 2 momentissa säädetään. Jollei määräys ole välttämätön kaivosturvallisuuden tai tärkeän yleisen edun kannalta, se ei saa sanottavasti vähentää kaivoshankkeesta saatavaa hyötyä. Määräyksen antamista koskevan päätöksen valmisteluun sovelletaan, mitä tämän lain 37–40 ja 42 §:ssä säädetään kaivoslupahakemuksen käsittelystä. Päätökseen sovelletaan, mitä tämän lain 56 §:n 1 momentissa säädetään lupapäätöksen sisällöstä, 57 §:ssä lupapäätöksen antamisesta ja 58 §:ssä lupapäätöksestä tiedottamisesta.

Tiedonanto kaivospiirimääräyksen voimassaolon jatkamisesta

Kaivosluvan voimassaolon jatkamista koskeva hakemus on toimitettava lupaviranomaiselle 2 kuukautta ennen luvan voimassaolon päättymistä asetuksen (391/2012) 27 §:n mukaisesti.

Kaivosviranomaisen ennakkotiedonanto kaivospiiriä koskevista myöhemmin annettavista päätöksistä

Kaivosviranomaisen tulee antamaan Kuittilan kaivospiiriä koskevat tarvittavat lupamääräykset vakuuden asettamisesta sekä yleisten ja yksityisten etujen turvaamisesta viimeistään 30.6.2014.

Perustelut lupamääräyksille

Lupamääräys 1

Kaivoslain 71 §:n 2 momentista johtuu, että kaivosviranomaisen on kaivospiirin määrittämisestä päättäessään varmistauduttava, ettei suunniteltu toiminta ole mainitun kaivoslain kohdassa viitattujen luonnonsuojelulain säännöksiin vastaista. (503/1965)

Lupamääräys 2

a) Kaivoslain 50 §:n perusteella kaivoskirjassa tulee antaa vähintään viiden ja enintään kymmenen vuoden pituinen määräaika kaivospiirin määrittämisestä lukien, jonka aikana kaivosoikeuden haltijan on ryhdyttävä kaivostyöhön tai muuhun sellaiseen esiintymän luonteen edellyttämään työhön, joka osoittaa hänen vakavasti pyrkivän kaivospiirissä varsinaiseen kaivostyöhön. Kun otetaan huomioon, että varsinaiseen kaivostyöhön ryhtyminen edellyttää usean eri lain perusteella saatavan luvan myöntämistä, ei asetettava määräaika voida pitää kohtuuttoman pitkänä. (503/1965)

b) Kaivosasetuksen 22 §:n mukaan kaivostyön harjoittajan on ennen kaivoslain 56 §:ssä tarkoitetun työn aloittamista tai lopettamista ilmoitettava siitä kaivosviranomaiselle. (503/1965 ja kaivosasetus 663/1965)

c) Kaivoslain (621/2011) 181 §:n mukaiset siirtymäsäännökset koskien kaivostoimintaan sovellettavia säännöksiä.

Lupamääräykset 3 ja 4

Kaivoslain (621/2011) 181 §:n 3 momentin ja 182 §:n 1 ja 3 momenttien mukaiset siirtymäsäännökset koskien kaivostoimintaan sovellettavia säännöksiä.

Päätöksen perustelut

Kaivoslain edellytykset

Hakijan esittämä kaivospiirihakemus täyttää kaivoslain (503/1965) 22 §:ssä ja 23a §:ssä edellytetyt vaatimukset eikä haetulla alueella ole Ilomantsin kunnan lausunnon perusteella kaivoslain 6 §:ssä mainittuja valtauksen esteitä.

Hakijan esittämä selvitys tutkimustöistä ja niiden tuloksista osoittaa, että haetulla alueella on kaivoskivennäisiä niin runsaasti ja siinä muodossa, että esiintymää voidaan hyödyntää. Hakija on esittänyt riittävät tuotantotekniset perustelut kaivospiirin määrittämiselle. Hakijan esittämä käyttösuunnitelma täyttää kaivoslain (503/1965) 23 §:n 1 momentin 3 kohdan vaatimukset.

Kaivospiirin alueesta

Hakijan esittämää kaivospiirin aluetta voidaan pitää perusteltuna kaivoslain (503/1965) 22 §:n 2 momentin mukaisesti huomioon ottaen esiintymän laatu, laajuus ja alueelle suunnitellut toiminnot.

Kaivoshankkeen tarkastelu perustuu kaivoslain (503/1965) 4 §:n mukaiseen esiintymän sijaintiin ja hyödynnettävyyteen.

Hakija on huomionnut alueen malmikriittisyyden. Kaivosviranomaisen katsoo, että hakijayhtiö on riittävästi perustanut kaivospiirin alueen suunnittelun selostuksessa esitetyn mukaisesti.

Luonnonsuojelulain määräykset

Kaivoslain (503/1965) 71 §:n 2 momentin mukaan lupa-asiaa ratkaistaessa ja muuta viranomaispäätöstä tehtäessä on lisäksi noudatettava, mitä luonnonsuojelulain (1096/1996) 4, 9, 39, 42, 47-49, 55 ja 56 §:ssä sekä 4, 5 ja 10 luvuissa sekä mainittujen säännösten nojalla säädetään.

Kaivoslain (503/1965) 71 §:n 2 momentista johtuu, että kaivosviranomaisen on kaivospiirin määrittämisestä päättäessään varmistauduttava, ettei suunniteltu toiminta ole mainitun kaivoslain kohdassa viitattujen luonnonsuojelulain säännöksiä vastaista.

Ympäristönsuojelulain määräykset

Kaivosviranomaisen katsoo, että mahdolliset ympäristölliset toimenpiteet tulevat käsitellyksi hanketta koskevassa ympäristönsuojelulain (86/2000) mukaisessa ympäristöluvassa.

Ympäristövaikutusten arvioinnin huomioonottaminen

Kaivosviranomaisen on päätöstä tehdessään huomionnut arviointiselostuksen kaivoslain (621/2011) 56 §:n mukaisesti ja toteaa siinä esiin nousseiden kysymysten tulleen käsitellyksi päätöksen lupamääräyksissä tai tulevan käsitellyksi aikanaan ympäristö- ja vesilain mukaisessa lupamenettelyssä. (ks. myös kaivospiiripäätöksen sivut 3 ja 4)

Vastaus lausuntoihin ja mielipiteisiin

Pohjois-Karjalan ELY-keskus

Ölkönahon luonnonsuojelualue sijaitsee vain noin 600 metrin päässä kaivosalueen rajasta. Ölkönahon alueella on vanhaa kangasmetsää sekä luonnontilaista puronvarsikorpea (rauhoituspäätös/kartta liitetty Pohjois-Karjalan ELY-keskuksen lausuntoon). Luonnonsuojelualueen rauhoituspäätöksessä on lueteltu alueella kielletyt ja sallitut toimenpiteet. Luonnonsuojelualueen luontoarvojen säilymistä ei saa vaarantaa myöskään suojelualueen ulkopuolisin toimin.

Kaivosviranomaisen huomauttaa, että hakijayhtiön on otettava toiminnassaan huomioon Pohjois-Karjalan ELY-keskuksen lausunto koskien Ölkönahon luonnonsuojelualueita ja luonnonsuojelualueen rauhoituspäätös.

Kaivospiirialueen sisään jäävien erittäin uhanalaisten luontotyyppien luonnontila on mahdollista säilyttää toimintojen huolellisella suunnittelulla.

Kaivosviranomaisen huomauttaa, että hakijayhtiön tulee olla yhteistyössä Pohjois-Karjalan ELY-keskuksen kanssa, jotta uhanalaisten luontotyyppien luonnontila voitaisiin säilyttää, mikäli niitä alueella esiintyy.

Mielipide 1

Kaivosviranomaisen toteaa, että korvausasiat käsitellään kaivospiiritoimituksessa. (ks. kaivospiiripäätöksen sivu 5, lisätietoja maanomistajille)

VALITUSOSOITUS

Valitusviranomainen

Päätökseen saa hakea muutosta valittamalla sille hallinto-oikeudelle, jonka tuomiopiirissä pääosa tässä päätöksessä tarkoitettusta alueesta sijaitsee. Toimivaltainen hallinto-oikeus on mainittu valitusosoituksen lopussa. Valituskirjelmä osoitetaan valitusviranomaiselle ja se on toimitettava valitusajassa hallinto-oikeuden kirjaamoon.

Valitusaika

Määräaika valituksen tekemiseen on kolmekymmentä (30) päivää tämän päätöksen antopäivästä sitä määräaikaan lukematta. Valitusaika päättyy **23.9.2013**.

Valitusoikeus

Päätöksestä voivat valittaa ne, joiden etua, oikeutta tai velvollisuutta asia saattaa koskea, sekä vaikutusalueella ympäristön-, terveyden- tai luonnonsuojelun taikka asuinympäristön viihtyisyyden edistämiseksi toimivat rekisteröidyt yhdistykset tai säätiöt, asianomaiset kunnat, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset ja muut asiassa yleistä etua valvovat viranomaiset, saamelaiskäräjät sillä perusteella, että luvassa tarkoitettu toiminta heikentää saamelaisten oikeutta alkuperäiskansana ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan ja kolttien kyläkokous sillä perusteella, että luvassa tarkoitettu toiminta heikentää kolttien alueella kolttien elinolosuhteita ja mahdollisuuksia harjoittaa elinkeinoja.

Valituksen sisältö

Valituskirjelmässä on ilmoitettava

- päätös, johon haetaan muutosta
- miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi
- perusteet, joilla muutosta vaaditaan
- valittajan nimi ja kotikunta
- postiosoite ja puhelinnumero, joihin asiaa koskevat ilmoitukset valittajalle voidaan toimittaa

Jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä tai jos valituksen laatijana on joku muu henkilö, valituskirjelmässä on ilmoitettava myös tämän nimi ja kotikunta.

Valittajan, laillisen edustajan tai asiamiehen on allekirjoitettava valituskirjelmä, ellei valituskirjelmää toimiteta sähköisesti (telekopiona tai sähköpostilla).

Valituksen liitteet

Valituskirjelmään on liitettävä

- päätös, johon haetaan muutosta valittamalla, alkuperäisenä tai jäljennöksenä
- asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle
- asiamiehen valtakirja

Valituskirjelmän toimittaminen perille

Valituskirjelmän voi viedä valittaja itse tai hänen valtuuttamansa asiamies. Valituskirjelmä liitteineen voidaan myös lähettää postitse, telekopiona tai sähköpostilla. Postiin valituskirjelmä on jätettävä niin ajoissa, että se ehtii perille valitusajan viimeisenä päivänä ennen aukioloajan päättymistä. Hallinto-oikeudessa kirjaamon aukioloaika on klo 8.00 – 16.15. Sähköisesti (telekopiona tai sähköpostilla) toimitetun valituskirjelmän on oltava toimitettu niin, että se on käytettävissä vastaanottolaitteessa tai tietojärjestelmässä määräajan viimeisenä päivänä ennen virka-ajan päättymistä.

Valittajalta peritään hallinto-oikeudessa **oikeudenkäyntimaksu** 90 euroa. Tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annetussa laissa (701/1993) on erikseen säädetty eräistä tapauksista, joissa maksua ei peritä.

Toimivaltaisen hallinto-oikeuden yhteystiedot muutoksenhakua varten:

Kuopion hallinto-oikeus

käyntiosoite: Puijonkatu 29, 2 krs, 70100 Kuopio

postiosoite: PL 1744, 70101 Kuopio

puhelin: 029 56 42500

telekopio: 029 56 42501

sähköposti: kuopio.hao@oikeus.fi